

Zas Latweeschu draugs.

1845 8. Nowbr.

45ta lappa.

Tee behrni meschâ.

Wezzu laifu pasakka.

Kad es behrnus redsu no wezzakeem atstahsus, woi raudajam, tad man tuhdat ta wezza pasakka, no teem behrneem ta nabbaga malka zirteja, prahâ schaujahs, ko es masâs deenâs no sawas wezzas mahtes dsirdeju stahstam, un ko pehzak ne fur wairs ne esmu dsirdejis, nedf lassijis. Tapehz tizzu, ka dauds to ne buhs dsirdejuschi, un dascham to, warr buht, tiks dsirdeht, un tâ, kâ es to no sawas wezzas mahtes esinu dabbujis, taggad isteifschu.

Dsihwoja kahdu reis nabbags malku zirtejs, tas bija fewim meitu par feewu nehmis, kas bija tik patt nabbaga, kâ winsch pats, bet nu teem arri raddahs 2 behrni, kam neween bads ne trubke, bet kam arri drehbju luppataš waijadseja. To puiseni sauze Anschelu un winna mahsinu Greetelu. Ween reis wehlâ rud-deni, kad wiffa malka preeksch teem pahrtikluscheem bija fazirsta un apgabdata, un tee ne ka wairs ne warreja pelnitees, un kad turklaht leels bads tai semnê bija, tad tas malku zirtejs nakti us sawu gultu gruhti nopuhtehs, un us sawu feewu sazzija: „Mums jau pascheem itt ne kas naw, kâ tad dohmajam wehl tohs behrnus to garri seemu zaur iswilt!“ — „Woi tu sinni?“ — tâ feewa us winnu teize; — „riht' dohsim katram gabbalu no muhsu pehdigas maifes, un eweddifim winnus tahli meschâ. Tur tee gan apinaldisees, bet muhsu Debbes-Tehts tohs atraddihs!“ Tas wihrs papreksch to ne gribbeja dar-riht, bet ta feewa par to palikke dusmiga un winnam usbrehze: „Nu, tad taifi preeksch mums wiffcem ischetreem sahrkus gattawus, un rauges tohs behr-nus lihds ar mums baddâ nomirstam!“ — „Nu, mannis pehz!“ — tâ tas malku zirtejs gaudebamees asfazzija; „bettomehr man pahr teem tahrpineem schehl!“

Tas bads arri teem behrneem ne tahwe par nakti aismigt, un tee dsirdeja wiffu, ko tee wezzaki sawâ guitâ runpaja. Kad nu tee wezzi eemigge, islibde Anschels kluffinam no istabas un mehnes skaidrumâ salassija baltus afmintinus, eesehje tohs eeksch to seena fuschki, us ko winsch gulleja, paslehpje tohs tâ, un us mahsinas sazzija: „Nu wairs ne raudi, gan mehâ istifim, Deews mums

nahs palihgâ!“ Sinnams, ir Anschels, tà runnajoh, arri patš raudaja, bet tatschu pehz abbi behrni apmeerinajahs un drihs eemigge, un itt saldi dusseja.

No rihta nu notikke, fà mahte gribbeja. Winna dewe teem behrneem katram maises gabbalu, fazzidama: „Ar to nu isteezeet, schodeen wairak narw!“ Nu tee taisijahs us zellu. Tas puisens bij' sawus akminus eemettis kabbatâ, nehme Greetelu pee rohkas, tehws nehme sawu zirwi us rohkas un mahte aishlehdse namina durwis. Wissi ischetri nu gahje us meschu. Anschels, redsedams, fà tehws no weenas pusses us ohtru pa to meschu staigaja, palikke jo pakkat un mette weemu baltu akmintianu pehz ohtru semmê, fà winsch zaur teem to zellu us mahjam trahpitu, mette sawai Greetelei ar azzim, lai ta arri winnam palihdsetu to wehrâ nemt.

Kad tee bija dsilli meschâ eegahjuschi, tad tehws ugguni fataisija, lai tee silbitohs. Anschels bija, eijoh, nehmis sawu makschera ahki, to mahte lindrakâ eespraudis un to schnohra gallu sero pee biksehn peesehjis, bailodamees, fà mahte teem ne ismuktu. Bet mahte, to mannidama, fo Anschels bij' darrijis, iswille raudadama to ahki no lindrakâ, un teem behrneem eerunnaja, lai tee drusjin eemigtu. Tee gan paschi to ne gribbeja, bet tahs noguruschas meesas winnus us to speede, un kad wehl mahte tohs aplabbinaja, fà tehws un mahte eeffoht klastu, tad tee meerigi apfnaudahs.

Tumschs wehl bija, kad Greetele pirnak' usmohdahs; winna mohdinaja brahlinu, fazzidama: „Anschel, zellees augscham! Winni jau irr prohjam!“ — Anschels fanehmahs un teize: „Ne bihsiees, mahfina! mehness mums drihs atspihdehs un tad mehš to zellu gan atraddisim!“ — Un kad tas mehness ussezzeja, nehme winsch sawu mahfinu pee rohkas, un abbi stattijahs pehz teem balteem akmintineem; un riktigi tee atnahze pee sawahm mahjinahm, un flaudsinaja pee durwim. Kad nu mahte durwis attaisija, tad ta ne sinaja woi bailotees, jeb woi preezatees, un teize: „Al juhs pahrgalwneeka behrni! mehš dohmajam, fà juhs ne muhscham wairs ne usmohdisettees! Nahzeet nu eekschâ un frihreet gulleht!“

Pehz pahru deenahm atkal nakti siarp to malkas zirteju un winna seewas tahda pascha walloda zehlahs. Tehws gan atkal pahr teem behrneem turrejahs, bet ne fo ne warreja iedarriht prett tahs mahtes pahrmeschahm. Bet nu tee behrni bija jo eeбайдiti, tee nu wehl jo labbat klausijahs un flaidri samanija, kas notikschoh. Anschels dohmaja atkal akmintinus salaffiht, bet mahte bija durwis aishlehguse, un Anschels ne warreja ahra tift; tomehr winsch ittin drohschi us mahfinas teize: „Palaujees tu tif us manni, un es atkal palauhschs us muhsu mihlu Deewu!“

Kad nu no rihta atkal katram behrnam saws maises gabbals bija eedohts, un tee nu wissi tà patt, fà winnreis, us meschu gahje, druppinaja Anschels no sawa maises gabbala us to zellu, dohmadams: nu zaur teem atkal to zellu gan atraddischi. Tehws nu meschâ atkal ugguni fataisija un mahte us teem behrneem teize: „Paleezeet juhs scheitan, mehš eesim malku mekleht!“ — „Ei-

jat, eijat!" Anschels dohmaja; „gan mehš jums aiseefim pakkat!" — Vohz to Greetele farwu maifes gabbalu pa pufš brahlinam eedewufe, un pa-ehduschi abbi apgullahš. Kad tee atmohdahš, tad mehneš gaischi spihdeja un Anschels preezigs teize: „Ko mehš wairs kaweamees, usmannees tik us teem maisdruppetscheem, tee mums rahdihs zellu us mahjahm!" — Bet tee bija putnineem labbi smeckejuschi, tee bija tohs tà pateifuschi, ka ne weenu wairs ne warreja atrast. Nu tee sabihjahš im Anschels palikke jo mastizigis, kà Greetele; winsch schehlojahš par farwu mulkibu ar teem maisdruppetscheem, ka winsch ne bij' pahz teem putneem apdohmajis. Winsch apsehдахš un raudaja, un ta mahfina noffummufe us winnu stattijahš. Vohbigi Anschels uslehze un teize: „Las man irr kauns, tà behdatees, isfamiffetees! Ja mehš effam tohs putninus eh-dinajuschi, tad Deews atkal muhs ehdinahš un us labbu zellu weddihs!"

Bet tomehr tee wissu deenu pa meschu tekkalaja un ar ween dsittak' meschà eeklihde, tà ka ne kahda zerriba wairs ne bija abrà tapf. Kad nu teem tahš wifšleelakas behdas bija, eeraudsija tee peepefchi itt baltu putninu, kas balts bija kà sneegs, tas fkehje winneem preefschà un arween tà dseedaja:

Steidsat, steidsat prohjam fur!

Deews jums klastu scheid un tur!

Nu tee behrni gahje tam putnam pakkat, fur tas fkehje, kamehr tas us kahdu namminu nolaidahš, furra seenas no mihklas bija, un jumta dastini no sweesta-rauscheem. Ech Anschels lustigs us almini uslehze, knobbinaja weenu sweesta rauschu no jumta semmè, bet tuhliht to pirmu gabbalu farwai mahsinai dewe. Kad winsch nu atkal knobbinaja, un jau bija pilnu mutti peebehfš, tad eekschà dsirdeja kahdu balsi tà runnajam:

Kas man pee jumtu knobina,

Woi putninsch kahds, woi pellite?

Lee behrni fanehme drohschu duhschu un ittin ahtri atbildeja:

Lee irr behrni, kas pahrleeku

Isfallusch' un nogurrusch,

Gribb tew tenzinaht ar preeku,

Ka scho laimi usgahjuschi.

Nu wezza, masa un salihlufe mahmina no buhdas isnahze ar tik garru deggonu, ka, kad winna farwas salihlufschas kahjas gribbeja pazelt, tas deggonš arween pa kahjahm pinnahš; winna tad itt ar sinnu tahš kahjas zehle, ka to deggonu ne aisnemtu. Un schi wezzene, tohs behrnus eeraudsijufe, us teem teize: „Ih, nahzeet jel eekschà, juhs mudri behrnini, jums labbi ees, ja juhs pee mann' palitfeet!" Nu tee behrnini nammà eegahje. Wezzene nu tuhda teem galdinu klahje; wissu tur uslikke, kas tik teem kahrojahš, un par nakti, tà to puifeni, kà arri to meiteni, katru smullà-puffu gultà eeguldejufe, ka Anschels us Greeteles tik tohs wahrbus warreja issteift: „Nu mums weenreis irr pahz pahrim labbi!" un tad abbi diwi falbi aismigge.

Bet tai wezzenei bija nejauka un breefmiga firds. Winna to namminu tapehz tahdu ehdamu bija usduhwejufe, lai warretu behrnus peelabbinahht, tohs labbi usbarroht un pehz apehst. Naktš widdu ta zehlahš, nehme Anschelu, aisneffe to fohschu stalli, neddama tam mutti aisbahf, lai ne warroht pabrehst. No rihta ta us Greeteles teize: „Zellees augfcham, flinkajš flukkis! mums tawam brahlinam ehdens ja-fataifa, winsch irr taggad us barrokli, un kad winsch buhs labbi nobarrojees, tad winsch buhs mans swehtku zeypets!" Tad Greetele fahze raudahht un ne gribbeja pee tahda neganta darba ne kà palihdfeht, bet brehze pillà falkà; tomehr ne weens ne bija, kas to dsirdetu, un winnai wajadseja darriht, ko ta behgohfcha un nifna wezzene pawehseja. Bet kad winna to ehdena blohdu us to fohschu stalli neffe,

to gribbedama pa to masu zauruninu sawam brahlinam eebahst, eerandfija winna to baltu putninu us to juntu, tas sitte ar spahrneem un dseedaja:

Nu nesh, til nesh, nesh,

No tu sehrojees?

Latzinsch driht aisees,

Labb' wiss isdohsees!

Zaur to Greetele jo eebrohschinajahs, stahysfija sawu rohlu un mette scho stuhysfichanu ar sawu rohlu sam putninam; un nu ikribtu, lad winna ar sawu blohdu pee ta statta nahze, dseedaja tas putninsch us juntu sawu eepreezinadamu dseesnu, ka ir Anschels to sawa stalli warreja dsirdeht. Greetele un Anschels par to winnam tenzinaja un ar ween no Deewa palihgu luhdse.

Dehz dauds dauds deenahm sakubre to wezzene leelu ugguni sawa kehki, un us Greeteli teize: „Nu meh's gribbam to Anschelu zept!“ Greetele, to dsirdejuse, sahze pillà kallà brehkt un fleegt, un ta wezzene to nu gribbeja sapehrt; bet us to tas baltajs putninsch atkrehje, lehze ar sawu beggonu tai wezzenei azzis, gribbedams tabs isfnahpt. Un lad nu ta wezzene tam putnam pretti turrejahs un sawas azzis aistaisidama ar rohlahm kuhlaht, gribbedama to putnu aistreekt, irr ta peepeschi ar sawu beggonu siarp sawahm kahjahm sapinnusces un tai ugguni eekrittuse. Greetele to redsedama no bailehm aiskrehje probjam, un to sawam brahlam teize. Nu dauds putnini aplahrt teem fastahjahs un weens zaur ohtru ta dseedaja:

Ta roggana degg,

Tee behrnini tell!

Zuhs, maies druppus mums nomettat,

Nu feltu un dimantu schè nemmat

No eekschas, no preekschas!

Nu Greetele atsehde to jochu stalli, un iswedde Anschelu abrà. Abbi nu namma eegahje, un katrs maifu ar dahrgem almineem un feltu peegrabbe, un wehl arri, zil warreja, tee sawos preeksch-autos eesehje. Nu tee alkal meschà eegahje; bet nu jau bija pawassara atnahfufe, un tee ne warreja ne tur tablu aistapf ta teela uhdena deht. Lad pee teem arpeldeja pahrlaeku smulò gulbis un to tee behrni lahde:

Al, gulbiti,

Mums palihdsi!

Schè laipu naw, tur pahr eem,

Nemni' mih's us taweem spahrneem!

Tas gulbis nu ar sawu kattu preeksch winneem pallannijahs, nahze teem klastu, nehme tohs behrnus, weenu pakkat ohtru, us sawu mugguru un nesh tohs pahr to uhdeni pahr. Tur nu tas zelsch teem nahze ar ween jo pasihstams, un tee arri arween to baltu putninu sawa preekschà augstà gaisà redseja. Nu winni stattijahs, tur tas strehje un tur tee sawu zeltu pakkat gahje, lamehr tee sawu wezzaku bihdinu no tablenes eerandfija. Lad tee lohti preezajahs; bet arri sawas mantas zeeti turreja, jo ahtra' tezeje, ka papreeksch, un ischabb', ischabb', tee jau bija istabà, tur tehws un mahte stummigi sehdeja, un weens ohtram pahrmette sawu siftn dshwoschanu. Bet nu teem leels preeksch bija, lad tee tohs behrnus eerandfija attekam, un no brikhischanas tee ka mehmi palikke, lad tee redseja to tihru feltu un tohs spohschus mirdsedanus, dahrgus alminus no marjem un preeksch-auteem isberam. Tomehr sirdis tee ne bija mehmi, bet tenzinaja Deewam, ka winsch tohs newainigus behrnus til sehelligi glahbis, un arri, to behrnu deht, winnus nezeenigus til sehelligi usluhlojis. — No ta laika tee behrni ne weenu deenu ne aismirfe tohs isfalluschnus putninus ehdi-naht, kas teem tahdu laimi bija rahdijuschy, ka tee nu bes behdahm pee saweem wezzakeem warreja dshwoht.

Tee wezzaki nu Anschelu un Greeteli gohdigi un eeksch deewabihjaschanas usaudsinaja, nopirke to meschu, tur tas sweesnu-rauschn namminsch stahweja, un usstaisija tur ohgla zepli, kas wehl taggad tur stahw. — Nu winnu pehznahkami tur dshwo un turrah's zeeti pee ta saltama wahra: „Peeluhdi' Deewu un strahda!“

E. D.

Brihw drikkcht. No Widsennes General-gubernementes pusses: Dr. C. E. Napier'sky.